

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

Praha 2. srpna 2023
č. j. MSP-321/2022-ODKA-SPZ/4
Počet listů: 3
Přílohy: 1

**Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno**

Obv. D. Ch. - stížnost pro porušení zákona

Přílohy:

- trestní spis Okresního soudu v Karviné-pobočka v Havířově sp. zn. 102 T 72/2019

Podle § 266 odst. 1, 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), podávám ve prospěch obviněného D. Ch.,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení Okresního soudu v Karviné-pobočka v Havířově ze dne 15. 4. 2020, č. j. 102 T 72/2019-341.

Postup přecházející vydání napadeného rozhodnutí

- 1 Rozsudkem Okresního soudu v Karviné-pobočka v Havířově ze dne 17. 7. 2019, č. j. 102 T 72/2019-293, byl obžalovaný D. Ch. uznán vinným ze spáchání přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, odst. 2 trestního zákoníku, za což byl odsouzen podle § 143 odst. 2 trestního zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 1 roku, jehož výkon byl podmíněně odložen podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 trestního zákoníku na zkušební dobu v trvání 2 let. Podle § 73 odst. 1, odst. 3 trestního zákoníku byl obžalovanému rovněž uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu 4 let.

- 2 Předmětným rozsudkem byla dále obžalovanému D. Ch. podle § 228 odst. 1 trestního řádu uložena povinnost nahradit poškozenému J. K., nemajetkovou újmu ve výši 418.699 Kč, poškozenému F. K., nemajetkovou újmu ve výši 418.699 Kč a poškozené Č. P. Z. P škodu ve výši 1.428.082 Kč. Podle § 229 odst. 1 tr. řádu byli poškození J. K., V. K., V. D., F. K., L. P., J. K. a P. H. odkázáni se svými nároky na náhradu nemajetkové újmy v penězích na řízení ve věcech občanskoprávních.
- 3 Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 10. 2019, č. j. 6 To 293/2019-324, byla podle § 256 trestního řádu odvolání poškozených V. D., F. K., L. P., J. K., P. H., J. K. a V. K. zamítnuta. Shora citovaný rozsudek Okresního soudu v Karviné, pobočka v Havířově (viz bod 1) tedy nabyl právní moci ve výroku o vině a trestu dne 23. 8. 2019 a ve výroku o náhradě škody dne 7. 10. 2019.
- 4 Okresní soud v Karviné - pobočka v Havířově rozhodl usnesením ze dne 8. 8. 2019, č. j. 102 T 72/2019-307, podle § 51a odst. 2 trestního řádu tak, že poškození J. K., F. K. a V. K. (kteří udělili dne 28. 2. 2019 plnou moc k zastupování advokátu Mgr. Václavu Sobalovi) mají nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně (jelikož všichni tři poškození jsou zvláště zranitelnými oběťmi trestného činu, poněvadž se jedná o osoby vysokého věku); dané usnesení nabylo právní moci dne 8. 8. 2019.
- 5 Usnesením Okresního soudu v Karviné-pobočka v Havířově ze dne 17. 3. 2020, č. j. 102 T 72/2019-335, byla podle § 151 odst. 6 trestního řádu za použití ustanovení § 151 odst. 2, odst. 3 trestního řádu zmocněnci poškozených J. K., F. K. a V. K., Mgr. Václavu Sobalovi, určena výše odměny a náhrady hotových výdajů ve výši 79.351,80 Kč; co do částky 14.907 Kč včetně DPH byl návrh zmocněnce zamítnut. Usnesení nabylo právní moci dne 3. 4. 2020.

Napadené rozhodnutí

- 6 Okresní soud v Karviné-pobočka v Havířově rozhodl usnesením ze dne 15. 4. 2020, č. j. 102 T 72/2019-341, tak, že odsouzenému D. Ch. ve shora uvedené trestní věci se podle § 155 odst. 5 písm. b) trestního řádu (ve výroku tohoto usnesení bylo okresním soudem nesprávně uvedeno písmeno b, avšak dané ustanovení není členěno na písmena; proto je v rámci této stížnosti pro porušení zákona citováno pouze ustanovení § 155 odst. 5 trestního řádu) ukládá povinnost nahradit státu odměnu a hotové výdaje vzniklé přibráním advokáta Mgr. Václava Sobaly, zmocněnce poškozených J. K., F. K. a V. K., ve výši 79.352 Kč. Předmětné usnesení nabylo právní moci dne 5. 5. 2020.

Právní posouzení

Relevantní právní úprava

- 7 Podle § 2 odst. 4 věta třetí trestního řádu se trestní věci projednávají s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod (čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny; čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny, z nichž vyplývá, že orgány činné v trestním řízení mohou státní moc jim svěřenou vykonávat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon; čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 Listiny, podle nichž nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá) a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána; při provádění úkonů trestního řízení lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení.

- 8 Z ustanovení § 155 odst. 5 trestního řádu účinného do 30. 9. 2020 (právní úprava účinná před novelou zákona č. 141/1961 Sb. provedenou zákonem č. 333/2020 Sb., účinnou od 1. 10. 2020) plyne, že o povinnosti odsouzeného hradit státu náklady vzniklé ustanovením zmocněnce poškozenému a o jejich výši rozhodne po právní moci rozsudku předseda senátu soudu prvního stupně i bez návrhu.
- 9 Z nálezu Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 86/20, vyplývá, že v obdobné trestní věci byla porušena základní práva stěžovatelky zaručená čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Z odůvodnění nálezu plyne, že na posuzovanou věc dopadala právní úprava účinná před novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 333/2020 Sb. (tedy právní úprava účinná do 30. 9. 2020), která neupravovala povinnost stěžovatelky nést náklady státu vzniklé ustanovením zmocněnce. Tato povinnost byla zakotvena teprve do nové právní úpravy trestního řádu účinné od 1. 10. 2020, která však na posuzovaný případ nedopadala, neboť náklady státu měly svůj základ v době před její účinností. Jelikož tedy povinnost odsouzeného nést náklady vzniklé státu přibráním zmocněnce poškozeného nebyla výslovně upravena v ustanovení § 155 odst. 5 trestního řádu účinného do 30. 9. 2020 a nebylo možno ji dovodit ani z jiných ustanovení daného znění trestního řádu, dospěl Ústavní soud k závěru, že došlo k porušení základního práva stěžovatelky zaručeného v čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neboť povinnost stěžovatelky nést náklady státu ustanovením zmocněnce nemůže vzniknout zpětně aplikací právní úpravy trestního řádu v novelizovaném znění účinném od 1. 10. 2020.

Posouzení předmětné věci

- 10 Ve vztahu k usnesení Okresního soudu v Karviné-pobočka v Havířově ze dne 15. 4. 2020, č. j. 102 T 72/2019-341, byl dotčený okresní soud povinen postupovat podle trestního řádu účinného do 30. 9. 2020, neboť náklady státu měly svůj základ v době před účinností zákona č. 333/2020 Sb. účinného od 1. 10. 2020.
- 11 Pokud tedy dotčeným rozhodnutím Okresního soudu v Karviné-pobočka v Havířově došlo s odkazem na ustanovení § 155 odst. 5 trestního řádu k přenesení nákladů trestního řízení ze státu na odsouzeného D. Ch., stalo se tak bez zákonného podkladu, jelikož trestní řád ve znění účinném do 30. 9. 2020 neobsahoval výslovně zakotvenou právní úpravu, z níž by bylo možno dovodit povinnost odsouzeného nést náklady vzniklé přibráním zmocněnce poškozených, neboť v § 155 odst. 5 trestního řádu takovou normu neobsahoval. Dané ustanovení upravovalo pouze proces rozhodování o povinnosti, kterou však podle výslovného znění trestního řádu nese stát; neupravovalo samotnou povinnost odsouzeného nést náklady státu na zmocněnce poškozeného za právní pomoc poskytovanou poškozeným bezplatně. Relevantní úprava nefigurovala ani v jiném ustanovení trestního řádu. Předmětná povinnost byla do trestního řádu výslovně zakotvena až novelou trestního řádu účinnou od 1. 10. 2020 (zákonem č. 333/2020 Sb.), kterou však na posuzovanou trestní věc nebylo možno aplikovat.
- 12 Jelikož tedy trestní řád účinný do 30. 9. 2020 neupravoval právo státu přenést jím nesené náklady na ustanoveného zmocněnce poškozeného na jiný subjekt, konkrétně na odsouzeného D. Ch., došlo shora citovaným napadeným usnesením k porušení zákona v neprospěch tohoto odsouzeného, a to zejména s odkazem na ustanovení § 2 odst. 4 trestního řádu a § 155 odst. 5 trestního řádu účinného do 30. 9. 2020.

- 13 Pravomocným usnesením Okresního soudu v Karviné-pobočka v Havířově ze dne 15. 4. 2020, č. j. 102 T 72/2019-341 tak došlo k porušení zákona v neprospěch odsouzeného D. Ch., kterému byla uložena povinnost bez patřičného zákonného podkladu.
- 14 Pro případ, že by Nejvyšší soud dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky pro rozhodnutí o této stížnosti pro porušení zákona v neveřejném zasedání, s takovým postupem souhlasím.

Návrh

- 15 S ohledem na výše uvedené si dovoluji Nejvyššímu soudu navrhnout, aby:
- 1) podle § 268 odstavec 2 trestního řádu vyslovil, že usnesením Okresního soudu v Karviné-pobočka v Havířově ze dne 15. 4. 2020, č. j. 102 T 72/2019-341, byl porušen zákon v neprospěch odsouzeného D. Ch. v ustanoveních § 2 odst. 4 a § 155 odst. 5 trestního řádu ve znění účinném do 30. 9. 2020,
 - 2) podle § 269 odstavec 2 věta čtvrtá trestního řádu zrušil pravomocné usnesení Okresního soudu v Karviné – pobočka v Havířově ze dne 15. 4. 2020, č. j. 102 T 72/2019-341, v celém rozsahu, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.